

Opšti pregled instrumenata

Svako zvučno telo upotrebljeno od strane Kompozitora predstavlja muzički instrument. Otuda sledeća podela sredstava kojima on u ovom trenutku raspolaže:

INSTRUMENTI SA ŽICAMA:

gudački:

violine, viole, Viole d'amour, violončela i kontrabasi;

trzani:

harfe, gitare i mandoline;

sa dirkama:

klavir.

INSTRUMENTI NA VAZDUH:

sa trskom:

oboe, engleski rogovi, fagoti, kvint-fagoti, kontra-fagoti,

klarineti, basethorne, basklarineti, saksofoni;

bez trske:

flaute, velike i male (piccolo);

sa dirkama:

orgulje, melodijum, koncertina;

sa usnikom, od mesinganog lima:

horne, trube, korneti, krilnice, tromboni, ofiklide, bombardi, bas-tube;

sa usnikom, od drveta:

ruski fagot, serpent;

glasovi muškaraca, žena, dečei kastrațâ.

UDARAČKI INSTRUMENTI:

sa fiksiranom i tačno određenom visinom tona:

timpani, antičke činele, zvončići, klavirska harmonika (preteča *celeste*, prev.), zvona;

sa neodređenom visinom tona, koji proizvode jedino udarce različitog karaktera:

doboši, veliki bubnjevi, tamburini, činele, triangli, gongovi, polumesec s praporcima.

Korišćenje ovih raznovrsnih zvučnih elemenata i njihova primena - bilo u svrhu nijanira na melodije, harmonije i ritma, bilo radi ostavljanja utisaka sustigenesis (podstaknutih ili ne, nekom izražajnom intencijom), nezavisno od kakvog uplitanja te tri velike muzičke sile - čini umetnost instrumentacije.

Gledano iz poetskog ugla, ova umetnost može se podučavati isto onako slabo kao i umetnost pronalaženja lepih melodijskih, lepih akordskih nizova i originalnih i moćnih ritmičkih oblika. Možemo naučiti šta to odgovara različitim instrumentima, šta je na njima izvodljivo ili nije, lako ili teško, tupo ili zvučno; takođe, možemo istaći da je taj i taj instrument podesniji nego neki drugi da izvede određene efekte, da izrazi određena osećanja; što se, pak, tiče njihovog spajanja u grupe, u male orkestre i u velike mase, što se tiče umeća njihovog stapanja u jedinstvo, njihovog kombinovanja, tako da zvuk jednih bude modifikovan zvu-

kom drugih, čineći da iz zajedništva proizađe naročit zvuk kakav nijedan od njih ne bi proizveo uzet zasebno, niti u spoju sa instrumentima svoje vrste - možemo samo ukazati na ostvarenja velikih majstora, prikazujući njihove postupke; nema sumnje da bi kompozitori koji bi hteli da ih imitiraju dodatno izmenili ta ostvarenja, na hiljadu dobrih ili loših načina.

Predmet našeg dela su, dakle, prvo, r a s p o n i izvesni suštinski delovi m e h a n i z m a instrumenata, potom studij, do sada veoma zapostavljen, prirode t e m b r a, naročitog k a r a k t e r a i i z r a ž a j n i h mogućnosti svakog od njih, i, konačno, studij najboljih među do sada znanim postupcima za njihovo valjano razvrstavanje. Pokušati ići preko toga, značilo bi zagaziti u domen inspiracije, u kome jedino genij može da čini otkrića - jer je samo njemu dato da tuda hodi.

I deo

Instrumenti sa žicama

GUDAČKI INSTRUMENTI

Violina

Četiri žice na violini
uobičajeno se štimuju
po kvintama, ovako:

Najviša žica, *E*, takođe se zove c h a n t e r e l l e (fr. *ptica koja peva, ptica-mamac*, prev.), i kao takva je opštepoznata.

Ove žice, kada prsti leve šake nisu promenili ton većim ili manjim skraćenjem odseka koji će gudalo pokrenuti na vibriranje, nazivaju se p r a z n e: note koje sviramo na praznim žicama označene su nulom (0) iznad svake od njih.

Neki istaknuti virtuozi i kompozitori smatrali su da se ne moraju držati ovakvog načina štimovanja violine. Paganini je, da bi instrumentu dao veći sjaj, štimovao sve žice za pola tona više:

